

Militaire Spectator.

Zaterdag, den 31sten Maart.

De *Militaire Spectator* verschijnt op onbepaalde tijden. Men abonneert zich voor 10 nummers, bij alle Postdirecteuren en Boekhandelaren, door het geheele Koninkrijk à f 2,25, franco per post. De Jaargang zal de 40 nummers niet te boven gaan. Alle inzendingen geschieden, franco, aan de Uitgevers BROESE & Comp. te Breda, met het opschrift: *Voor den Militairen Spectator*.

DE TIENDAAGSCHE VELDTOGT UIT EEN KRIJGSKUNDIG OOGPUNT BESCHOUWD.

V.

(Vervolg van N°. 5.)

Aan het beloofde bij de inleiding dezes vertoogs getrouw, moeten wij ons nu meer en meer van het geschiedkundige des tiendaagschen veldtochts verwijderen, om in het gebied der krijgskundige beoordeeling te treden, of anders gezegd, wij moeten thans den veldtogt zelf aan de grondregelen der krijgskunst toetsen. Beurtelings zal ons nu dan de leer der *tactiek*, dan die der *strategie* of *veldheerkunst* (1) (kunst om een leger te bevelen) tot geleidster strekken.

De leer der veldheerkunst (voor zoo verre men de, uit de ondervinding en de geschiedenis getrokken praktische grondstellingen, eene leer kan noemen) beschouwt vooraf de *gronden* of *beweegoorzaken* (2) en het *doel* van den oorlog, welke beiden zeer naauw met de staatkunde in verwantschap komen. De eerste zijn ons overgenoeg bekend; het laatste liet zich denken uit de 2de dag-order welke Z. K. H. de Prins van Oranje, na het overnemen van het opperbevel over het leger te velde, aan hetzelfde

gaf. Bij het beginnen der vijandelijkheden, schijnt ook meesttijds het doel van eenen veldtogt zeer klaar, ja zelfs eenvoudig; doch ook niet zelden ondergaat dat doel, door de omstandigheden, die de oorlog zelf mede brengt, onderscheidene wijzigingen; de krijgskundige geschiedenis levert ons hiervan menigvuldige voorbeelden op. (1) Door de gewapende tusschenkomst van Frankrijk, ging echter het aangekondigde doel van den veldtogt verloren, en wij zullen, om die reden, ook niet in bespiegelingen treden, omtrent de al of niet waarschijnlijkheid der wijzigingen, die dezelve had kunnen ondergaan. Het zij dus genoeg, dat wij hier vooraf kunnen vaststellen, dat er beweegoorzaken tot het doen van vijandelijkheden bestonden, beweegoorzaken, die op het, door onze tegenpartij geschonden, algemeen regt der volkeren, gegrond waren; het te bereiken algemeen doel derzelven, hebben wij buiten het gebied onzer bespiegelingen gesteld.

Bij het, door onze regering aan de Londensche conferentie, ingediend protest tegen de 18 vredesvoorslagen, had Z. M. de Koning zich reeds half in het *initiatief* des oorlogs gesteld; een zamenloop van omstandigheden had Z. M. gedrongen, dit initiatief in de laatste dagen van Julij 1831 geheel aan te nemen, en den oorlog aan België, door tusschenkomst van Zijner Majesteits buitengewoon gezant te Londen, aan de conferentie te verklaren.

Hij nu die in het bezit van het *initiatief* is, kan doen en laten wat hij slechts wil; hij die het *initiatief* verloren heeft, wordt van zijnen vijand afhankelijk, en zulks was hier het geval met de Belgen. Om in dit bezit te komen en zich vooraf te verzekeren, dit te kunnen blijven behouden, hadden de ontzagverwekkende voorbereid-

(1) De strategie, werd door *Napoleon*, en, in navolging van hem somtijds ook door den bekenden schrijver *Jomini*, de groote tactiek genaamd. De eerste was meer van gevoelen, dat van dit gedeelte der hoogere krijgskunst geene leer bestond; daar een bevelvoerende generaal, in de uitoefening daarvan, alleen door de ervaring of door zijnen natuurlijke aanleg (*genie*) geleid werd. Deze groote veldheer onzer eeuw wilde daarmede zeggen, dat men voor de groote tactiek geene grondregelen konde vaststellen, maar dat men die wetenschap moest putten uit de geschiedenis der veldtogten van beroemde veldheeren.

(2) In de praktische strategie is de kennis der oorzaken van den oorlog die men voert, van veel belang, daar de veldheer veeltijds daarnaar zijne maatregelen moet nemen.

(1) Zoo was b. v. *Napoleon* na den slag van Jena niet ongeneigd, om met Pruisen onder zeer aannemelijke voorwaarden den vrede te sluiten; het bericht der bemagtiging van Maagdeburg, deed hem echter van gevoelen veranderen — zijne vorderingen werden grooter, en van dat oogenblik af, werd het eerste doel des veldtochts gewijzigd en deed dien vervolgen.

selen, die, zoo wel in de gewesten Noord-Brabant, Gelderland (inzonderheid bij Nijmegen), Staatsvlaanderen, Limburg en het Kasteel van Antwerpen als van de zijde onzer zeemagt, tot den oorlog gemaakt waren, bijzonder gediend, en welke voorbereidselen wij gedeeltelijk reeds vroeger beschouwd hebben.

Den oorlog te beginnen, is voor een Staat eene der gewigtigste ondernemingen; dewijl dezelve rijk in onverwachte gevolgen kan zijn. Voor dat men denzelven dus aanvangt, moet het wel *à priori* bewezen zijn, dat de na-deelen, welke uit dien oorlog kunnen voortvloeijen, niet grooter zijn dan die, welke uit het behoud des vredes zijn en zullen voortkomen. Die dus den oorlog begint, moet de waarschijnlijkheid voor zich hebben, denzelven met gelukkig gevolg ten einde te brengen. Het is echter uiterst moeilijk tot de overtuiging dezer *waarschijnlijkheid* te geraken; dewijl men hierbij, even als in het burgerlijke leven, dikwerf op schijngronden bouwt en men zich veeltijds door valsche bewegingen laat wegslepen. De twee voornaamste klippen, welke het menschelijk vernuft daarbij voornamelijk moet ontwijken, zijn: *een over-dreven vertrouwen op eigene krachten, en de verachting van die der tegenpartij*, en omgekeerd: *het kleinmoedig mis-trouwen derzelve, en onberedeneerde vrees voor die des vijands*.

De voorbereidingen tot den oorlog, gedurende acht maanden, met zoo veel geestdrift en krachtontwikkelingen gemaakt, bij de overtuiging van de wanorde, die er bij het vijandelijk leger heerschte, de onkunde van deszelfs Chefs, de mogelijkheid, om datzelfde leger, waarbij reeds onderlinge verdeeldheid bestond, door de onderscheidene stellingen, welke bijzondere gedeelten der strijdkrachten van onzen staat, zelfs in 's vijands land hadden op onderscheidene punten te gelijk te kunnen aanvallen; de eendragt en vaderlandsliefde, die bij ons doorstraalden, in tegenoverstelling der verschillende staatkundige partijen, welke bij den vijand bestonden; dit alles, zeggen wij, had het vast vertrouwen op onze eigene krachten opgewekt, terwijl de groote ontwikkeling derzelve, genoegzaam aanduidde, dat men evenwel die des vijands niet verachtte, en men zelfs gevat bleef, op de mogelijkheid (van de zijde des vijands) eener algeheele vereeniging van denkbeelden en gevoelens bij het stijgen van den nood, bij het in gevaar geraken der nationale eer.

In dezen was er dus, bij ons, aan de vereischten der *praktische strategie*, in verband met eene voorzichtige doch krachtvolle staatkunde, voldaan.

De krijgskunde, en voornamelijk de praktische strategie, verdeelt de voorbereidingen tot den oorlog in *uit-* en

inwendige. De eerste soort ligt geheel en al in het gebied der staatkunde, doch is der strategie uitwendig behulpzaam (1). De inwendige voorbereidingen zijn echter alle van krijgskundigen aard, en laten zich uit een algemeen gezichts-punt tot de navolgende zes gevallen brengen, te weten:

- 1°. Het leger op den voet van oorlog te brengen, hetzelfde marsch- en slagvaardig (mobiel) te maken.
- 2°. Den noodige krijgsvoorraad aan te schaffen, en de overige verpleging vast te stellen en te verzekeren.
- 3°. De vestingen, de land- en waterpositiën in staat van verdediging te brengen.
- 4°. De aanvulling der te verwachten verliezen van fysieke sterkte, vooraf te bepalen en te verzekeren.
- 5°. Het tooneel des oorlogs voor te bereiden.
- 6°. Een plan van operatiën voor den veldtocht te ontwerpen.

Bij eenen goed geregelden militairen staat liggen vele dezer voorbereidingen tot eenen oorlog in deszelfs organisatie reeds opgesloten. Hierop had men ook gedeeltelijk, gedurende den 15jarigen vrede, in het vereenigde koninkrijk der Nederlanden gewerkt, en bijna konde men zeggen, waren die in het zuidelijk gedeelte van het rijk geëindigd; het noordelijk gedeelte had, om reden de schatkist het doen van gelijktijdige voorbereidselen in het noorden en zuiden niet konde dragen, daarvoor moeten achterstaan. Ook was het niet vooruit te zien geweest, dat deze in het laatstgenoemde gedeelte het eerste zouden benodigd geweest zijn. In de vier eerste punten moest dus bijna alles daargesteld worden; en al het voorgaande van dit vertoog heeft gestrekt om aan te toonen, op welke wijze men er toe gekomen was, ten einde daarin te voorzien. Van onze vestingen hebben wij echter nog niet gespro-

(1) Een treffend voorbeeld daarvan levert ons de geschiedenis van den oorlog tusschen Frankrijk en Oostenrijk in het jaar 1809. De fransche armee was destijds in Spanje geslagen en dus de aandacht van *Napoleon* geheel op dat land gevestigd. Naauwelijks bevonden zich toenmaals 50,000 Franschen in Duitschland, en deze waren nog zeer verdeeld. Oostenrijk nam deze gelegenheid bij de hand tot het doen eener poging, om zich van den Franschen invloed vrij te maken. Had Oostenrijk dadelijk een vast en krachtig besluit genomen, dan had het deszelfs voornemen kunnen volvoeren; het Weener kabinet verloor echter den kostbaarsten tijd in onderhandelingen. Hiervan maakte de buitenlandsche staatkunde van *Napoleon* gebruik; wist deze onderhandelingen te rekken, en de Oostenrijkers tegen te houden, tot dat hij gereed was en zijne magt bijeen had. De uitwendige voorbereidingen lagen dus ook, aan de Fransche zijde, den grondslag tot de overwinning.

ken; dewijl wij, in onze meer bepaalde krijgskundige beschouwing, daarvan toch moesten gewagen.

's Hertogenbosch, Breda, Bergen-op-Zoom en de Willemstad, alle vestingen, welke wij in de krijgskundige geschiedenis van ons Vaderland dikwijls zulke voorname rollen hebben zien spelen, werden ook nu wederom geroepen om door hare, afzonderlijke en met elkander in verband staande, stelsels van verdediging, de onderscheidene vaste punten der *operatie-basis* uit te maken, waarvan het leger te velde zoude uitgaan, waarop het, bij een onverhoopt *echec* zoude kunnen terugtrekken, en onder welker kanonnen, zelfs in geval van ongeluk, hetzelfde het verloren *initiatief* wederom zoude kunnen hernemen. Het leger had zich reeds onder deze bescherming tot den oorlog voorbereid, en het waren de vestingen, die voornamelijk hadden bijgedragen, om aan het Nederlandsche gouvernement de willekeur te laten, om *verdedigender* of *aanvallender* wijze te handelen.

Onder de leiding van onze, door de ondervinding in militaire kennis zoo verrijkte genie (1), waren ook deze vestingen benevens, Maastricht Nijmegen, Gorinchem (gedeeltelijk), het Kasteel van Antwerpen en bijbehorende forten, als ook onderscheidene vaste punten en stellingen in Staatsvlaanderen in eenen geduchten staat van tegenweer gebragt. Ook waren er onderscheidene voorbereidende werkzaamheden verrigt, op verschillende verdedigbare positiën in de provincie Noord-Brabant, en op onze stroommen, en was de uitvoering van groote en kleine inundatiën beraamd.

Door de positie van het Kasteel van Antwerpen en Maastricht, was de keus, om naar willekeur de strekking der operatie-basis te verlengen, of te veranderen en te wijzigen, vrij gelaten, welke keus, bij het onzekere om het vijandelijk leger van de Maas, al of niet te kunnen afsnijden; van het vijandelijk korps, hetwelk zich in-

(1) Er heeft welligt nooit, en bij geene bekende mogendheid, een tijdvak bestaan (van 15 jaren), waarin zulk een reuzenarbeid, in het vak der militaire bouwkunde, is verrigt dan in de Nederlanden. Er bestaat dan ook welligt geen korps Genie-officieren, zoo rijk in ondervinding als het onze, en waarschijnlijk zal er nimmer zulk eene groote leerschool wederom worden gevestigd, dan die, waarin onze jeugdige Genie-officieren zich hebben kunnen oefenen, en waarvan zij zulk eene goede partij hebben weten te trekken. Is de Nederlandsche artillerie in staat geweest, haren alouden roem te handhaven, dan heeft het korps onzer Militaire Genie, niet minder getoond, dat zij in kennis en ondervinding met die van andere mogendheden niet alleen kan wedijveren, maar dezelve welligt verre overtreft.

en tusschen Antwerpen, Mechelen en Lier gevormd had, van groot belang was.

De eerste ban der schutterijen was alleen mobiel verklaard; de organisatie der tweede ban was echter gereed, het plan tot vorming van eenen landstorm was tot rijpheid gekomen, en deze beiden konden gestrekt hebben tot aanvulling bij onverhoopte verliezen.

De voorbereidingen van het tooneel des oorlogs hadden, uithoofde onzer vijftienjarige vereeniging, met het land, waarin men oorlog zoude gaan voeren, zonder eenige moeite plaats gehad; hetgeen men zonder verdere rede-nering zal kunnen opmaken, uit de volgende ontwikkeling der punten, waarin deze voorbereidingen zich laten ontleden.

Dezelve laten zich uit vijf verschillende oogpunten beschouwen, die dan ook vijf verschillende hoofdonderwerpen bevatten, namelijk:

1°. Uit het strategische oogpunt, in verbinding met het vesting-systema van het tooneel des oorlogs.

2°. Uit het taktische oogpunt, met betrekking tot de kennis van goede stellingen, onder verschillende gegevens.

3°. Uit het topographische oogpunt, met betrekking tot de kennis van den grond, de hoogten en bijzonderlijk der wegen.

4°. Uit het statistieke oogpunt, d. i. de kennis der bevolking, de vruchtbaarheid en hulpbronnen.

5°. Uit het morele oogpunt, met betrekking tot den geest der bewoners, hunne staatkundige gevoelens, en hunne stemming voor of tegen den oorlog, die bedoeld wordt.

En eindelijk was het blijkbaar, dat men in de stilte van het kabinet een plan van operatiën beraamd had.

De tot het aanvangen van eenen aanvallenden of verdedigenden oorlog vereischt wordende voorbereidingen, waren dus allen met zorg gemaakt en daargesteld. Het was derhalve met grond en met het volkomenste regt, dat Zijne Majesteit, de Koning der Nederlanden, zich in het *initiatief* des oorlogs stelde, en ten gevolge van dien tot den aanvallenden oorlog besloot.

Dit besluit eenmaal genomen zijnde, was het van belang, om den vijand omtrent hetzelfde zoo lang mogelijk in het onzekere te laten, en de bewegingen van het leger te verbergen, waartoe de geconcentreerde stelling der 1ste en 2de divisiën Infanterie, der brigade zware Kavallerie en der reserve Artillerie, benevens de op zich zelve geconcentreerde stelling der 3de divisie Infanterie, de brigade ligte Kavallerie en de reserve divisie, eene goede gelegenheid aan de hand gaf. De opgeblazene en verwaande overtuiging, waarin het Belgische volk en hun gouvernement, door hunne liberale drukpers, gehouden

werden, omtrent de voorgewende vreesachtigheid der Hollanders (1), welke zij vermeenden, dat dezelve nimmer zouden kunnen te boven komen, ten minste niet in zoo verre, dat dezelve hunne onoverwinnelijke helden van September zouden durven aantasten, had onze regering hierin niet weinig gediend.

Voor dat men echter den aanval begint, schrijft de strategie even zoo wel als het gezond menschenverstand voor, dat men de sterkte, samenstelling, de hulpbronnen, als ook de stellingen van het vijandelijk leger, benevens het karakter en de militaire talenten van deszelfs Veldheer en der Opperhoofden, die hem zouden kunnen opvolgen, naauwkeurig kenne. In hoe verre wij over het bestaan van deze kennis hebben kunnen oordeelen, zullen wij in het volgende ontwikkelen.

(Het vervolg hierna.)

II. IETS OVER DE

PERCUSSIE-WAPENEN,

EN BIJZONDER OVER GEDANE PROEVEN MET PERCUSSIE-GEWEREN.

(Vervolg en slot van n°. 5.)

Het oordeel, der tot het doen dezer proeven aangestelde commissiën, was dan ook algemeen, dat de vuurstraal van het ontvlamde knal-kruid zoo veel kracht uitoefende, dat de, bij het snel vuren zoo schielijk aangroeiende korst van het zoogenoemde kruidlijm, de ontbranding der lading niet konde beletten; terwijl men bij de gewone geweren, buiten en behalve het dikwerf weigeren, onophoudelijk gebruik van de ruimnaald heeft moeten maken.

Na afloop dezer proefnemingen, werden de geweren van beide soorten uiteen genomen, en dezelve onderzocht zijnde, bevond men, dat er zich om en in de nabijheid der kamer, bij beide soorten van geweren, eene korst van kruidlijm van ongeveer een duim (nederl.) dikte gevormd had. Dezelve was steenhard; zoodat scherpe stalen gereedschappen er op afbraken. Van het zundgat tot aan de staartschroef vond men, door de dikte dezer korst, eene kleine goot, ter opening eens stroo-halms, door welke de vuurstraal van het knalkruid of het ont-

vlamde pankruid, tot de lading doordrong. Bij de percussie-geweren merkte men noch in de opening van het schoorsteentje, noch in het zundgat, eenige ophooping van kruidlijm; terwijl dit wel degelijk bij de gewone geweren plaats had, zoodat men niet dan met zeer veel moeite de zundgaten bij deze laatsten konde openhouden. De sloten hadden niets geleden.

Hoe voordeelig de proeven, gedurende zware regens, ook voor de percussie-geweren uitgevallen waren, leverden deze geweren minder voordeelen op, wanneer men hen, zonder er mede te vuren, gedurende eenige uren aan den regen blootstelde, hen met water begoot, of bij het inbrengen van vocht door de opening van het schoorsteentje. Bij de laatstgenoemde proef bleek het, dat van de 64 geladene schoten, vóór de inbrenging van het vocht, 22 ontbrandden, 23 eens weigerden en 19 schoten onderscheidene malen weigerden vuur te vatten.

Van de 25 geladene schoten, na de inbrenging van het vocht, waren er 11 schoten dadelijk losgegaan, 5 schoten weigerden eens, 9 schoten onderscheidene malen.

Uit deze uitkomsten ontwaarde men, dat, wanneer de percussie-geweren ongeladen en zonder dezelve te behandelen, aan eenen kortstondigen regen, of aan eene begieting worden blootgesteld, een achtste der schoten geen vuur vatten; dat onder deze zelfde omstandigheden, maar bij eene langdurige blootstelling aan den regen, de helft der schoten weigeren, en wanneer er water door de opening van het schoorsteentje was doorgedrongen, het aantal weigerende schoten tot op twee derde komt; door deze geweren te laden of met percussie-hoedjes op de schoorsteentjes te plaatsen, werden vele dezer opgenoemde nadeelen voorgekomen.

Na de ontwikkeling der overwegingen, waartoe de verkregene uitkomsten aanleiding hadden gegeven, besloten de onderscheidene commissiën hunne verslagen, met het toekennen van vele voordeelen aan de percussie-geweren boven de gewone munitie-geweren, vooral in het opzigt dat de Infanterist, zelfs bij een aanhoudend regenachtig weder, voor eigen lijfs-verdediging, op zijn wapen kan rekenen.

Deze proeven in den *Spectateur Militaire*, zoo als wij vroeger reeds gezegd hebben, overgenomen, laat hierop de Generaal de Carreman de navolgende aanmerking volgen:

» De proeven, welker uitkomsten men hier boven vermeld vindt, doen voornamelijk de voordeelen kennen, welke de percussie- boven de gewone munitie-geweren hebben, namelijk met betrekking tot het niet vuur vatten en de mogelijkheid, om zelfs onder de ongunstigste omstandigheden en bij een gedurig en aanhoudend re-

(1) Wij herinneren ons hierbij, het verwaande gezegde van den *Courrier-Belge*, bij gelegenheid dat hij het koninklijk besluit, betreffende de inrigting onzer Veldpost mededeelde, en waarbij hij, doelende op de uitdrukking, dat derzelver werkkring, in zijn geheel eerst dan zoude beginnen, wanneer het leger te velde, voet op vijandelijken bodem had gezet, dit uitdrukt door: » *Et voilà bien une précaution inutile.* »